WIKIPEDIA

Lengua galesa

Quel articul chì l'è scrivüü in Lumbard ucidental, cun l'urtugrafia ünificada.

Al **Galés** (in gales *Cymraeg*), al fa part di lengu celtich. L'è parlaa in Gales (che al fa part ad la Gran Bretagna ucidental) e int la pruencia ad Chubut, una colonia galesa int la Patagonia argentína.

Gales (Cymraeg)	
Olter denominazion:	
Parlad in:	
Rejon:	
Parlant:	
Ranking:	???
Classifegazion genetega:	{{{familia}}}
status uficial	
Lengua uficiala de:	{{{nazion}}}
Regolad da:	{{{regulad}}}
coda de la lengua	
ISO 639-1	cy
ISO 639-2	wel
ISO 639-3	{{{iso3}}}
SIL	cym
varda anca: lengua	

Cuntegnüü

I Parlant

Storia

- Galés antich
- Galés mezz
- Galés d'incö

Gramatega del galés d'incö

- I verb in galés

Tabela di vucai

La Pulitica Linguistica

I Parlant

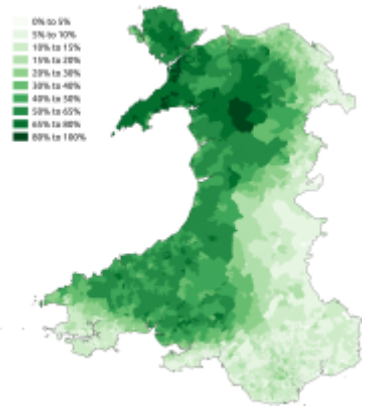

Difusion del galés

Seconda un censiment dal 2001, al 20,5% di galés (circa 3 milion) i parlan al gales (un nümer magiur rispet al 1991, quand a gh'era dumà al 18,5% ch'i la parlavan). Quela percentual chi l'è particularment impurtanta se a s' cunsidera che l'inclüda ancasì gent nasüü föra dal Galess. Quand a s' cunsidera dumà la pupulazion nasüü in Galess la percentual di parlant la va sü fina a rivà al 30%.

La magiur part di gales i henn bilingu Gales-Ingles, anca se a gh'ne tanti ch'is sentan püssee bon da parlà al Gales pütost che l'ingles. I du lengu i henn comunque part ad la vita ad tüt i dì, e la magiur part i dröban sia vöna che l'altra.

Al gales cume prima lengua us tröva supratüt int i post meno indüstrializà a nord e a ovest dal Galess, tant me Gwynedd, Denbighshire, Merioneth, Anglesey (Ynys Môn), Carmarthenshire, Nord Pembrokeshire, Ceredigion, e in part dal Glamorgan ucidentaal.

Storia

Galés antich

El **galés antich** (*Hen Gymraeg*) l'è el nom daa a la lengua galés ind el temp andue al s'è desvelüpaa del brittonegh e che al ven de spess cataa föra del VI/VII a i inizi del XII secul quand che a s'è desvelüpaa ind el galés mezz.

Un badalöcch de puesii e di över in prosa henn rüvaa de chest temp fin al dé d'incö, anca se in di manüscricc taard e minga uriginai, cume per ezempi el puema *Y Gododdin*. El test püssé antich in antich galés rüvaa intrech l'è forsa chel cataa föra in sö un piött fopal ind la Cesa de San Cadfan (Tywyn), a Tywyn (Gwynedd), anca se l'è databil a i inizi del'VIII secul. Se pensa che un test ind el *Liber de San Chad* al sia staa scriüü in tra la fin del VIII e el IX secul, ma pö vess la copia de un test del VI/VII secul.

Galés mezz

El **galés medi** (*Cymraeg Canol*) l'è el nom daa al galés di secul XII-XIV, andue ghe restan debon püssé atestaziun de a chel antich. L'è la lengua, o sia ghe va arent a chela ch'a gh'è ind el *Mabinogion*, anca se i storia cöntaa sö henn püssé vecc. L'è anca la lengua dela grand part di manüscricc de la legislaziun galesa.

Galés d'incö

Adüs del censiment del 2001, el 20,5% de la popolaziun tutala galesa (3 miliun de persun) deciarava de parlaa el galés (in via a cress respett al 18,5% del 1991). Chesta percentüal, giamò de per sé granda, la ciapa un valur ancamò püssé grand se a se pensa che, de i dacc del stess censiment, el 25% del la popolaziun tutal l'era fada sö de persun nassüü föra del Galles. In tra i Galés devera del lögh, la percentüal di parlancc la lingua nativa al sarìa el 30%. El nümer de persun che i druva el galés 'me lengua "veicolar", o che gh'ha un savér assé bon de chest idioma ind el rest del la Gran Bretagna l'è minga cugnussüü.

Gramatega del galés d'incö

I verb in galés

La grand part di temp la pö vess fada sö druvand l'aüsiliar **bod** (vess). I gh'han dü form: el galés pupular (Cymraeg Byw) e 'l galés leterar.

Present

Galés pupular	Galés leterar	Tradüziun	Forma negativa
rydw i, rwy, **dw i**, wi	yr wyf i	Mì sunt	dydw i ddim (dw i ddim)
(rwyt) ti	yr wyt ti	Tì te seet	dwyt ti ddim
mae o	mae e	Lü l'è	dyw/dydy e ddim
mae hi	mae hi	Lee l'è	dyw/dydy hi ddim
(ry) dyn ni	yr ydym ni	Nüm semm	dydyn ni ddim
(ry) dych chi	yr ydych chi	Vialter siv	dydych chi ddim
maen nhw	maent hwy	Lur henn	dydyn nhw ddim
Mae Heini	mae Heini	La Heini l'è	dyw/dydy Heini ddim
Mae'r plant	mae'r plant	i bagai henn	dyw'r/dydy'r plant ddim

Il galés pupular al druva fundamentalment form cuntracc de chel leterar.

"Mì sunt" è "yr wyf i" ma può diventare: "rwy" da "yr wyf i", "wi", o "rydw i", "**dw i**", "wi".

Cume aüsiliar pö vess: Dw i'n cerddeg = Mì camini (sunt dré a caminà).

"Tì te seet" l'aüsiliar al pö destrüss del tüt (vess presüpost) e dì Ti'n cerddeg = Te caminet (te seet dré a caminaa, lett. "tì in caminà!")

Ind i dumand

Dumanda	Tradüziun	Sé:	No:
ydw i?	sunt mé?	ydw (mì sunt)	na / nag ydw
wyt ti?	te seet tì?	wyt (te seet)	na / nag wyt
ydy o?	l'è lüü?	ydy (lüü l'è)	na / nag ydyw
ydy hi?	l'è lee?	ydy (lee l'è)	na / nag ydy
(y) dyn ni?	semm nüm?	ydyn (nüm semm)	na / nag ydyn
(y) dych chi?	siv vialter?	ydych (vialter siv)	na / nag ydych
ydyn nhu	hinn lur?	ydyn (henn lur)	na / nag ydyn
ydy Heini	l'è la Heini?	ydy (lee l'è)	na / nag ydy
ydy'r plant	henn i bagai?	ydyn (lur henn)	na / nag ydyn

Wyt ti'n cerddeg? (te seet dré a caminà?) ydw (sé) - nag ydw (no).

Ydw i'n cerddeg? (sunt dré a caminà?) wyt (sé) - nag wyt (no).

Tabela di vucai

Acent grav							Acent güzz							Acent circunfless							Dieresi						
À à	È è	Ì ì	Ò ò	Ù ù	Ẁ ẁ	Ỳ ỳ	Á á	É é	Í í	Ó ó	Ú ú	Ẃ ẃ	Ý ý	Â â	Ê ê	Î î	Ô ô	Û û	Ŵ ŵ	Ŷ ŷ	Ä ä	Ë ë	Ï ï	Ö ö	Ü ü	Ẅ ẅ	Ÿ ÿ

La Pulitica Linguistica

Segnaal bilengu in Galess

Anca se al Gales l'è stat minaciàa dal puter pulitich e sucial ad l'ingles, a gh'è stat un mügg ad campagn in favur dal Gales a partì dala metà dal 20esim secul, in particular da part ad urganisasion nasiunalista cme al partit Plaid Cymru e la sucietà dla lengua galees (Cymdeithas yr Iaith Gymraeg).

Int al 19sim secul, in quasi tüti i scöl dal Galess i lesion j'eran in inglees, ancasì int i post indè che i fiö i la capivan no. Int una quai scöla i drubavan ancasì di metud barbaric, tant cme al 'Welsh Not' (al *No Gales*), ch'l'era un tocc ad legn con insima i leter WN che i mester i metivan al cool di fiö chi parlavan galees. Cui fiö la pö i pudivan pasà al legn a un'alter fiö che lur i sentivan parlà galees. Gnuta sira, al fiö ch'u gh'ava al legn al cool u gniva picà sec dai mester.

La situasion l'a pö cumincia a cambià aturn al 1890 quand Hugh Owen l'a fat presion per cambià i leeg, e j'ann vert la prima scöla indè ch'as parlava galees; la Ysgol Syr Hugh Owen. L'era al 1894.

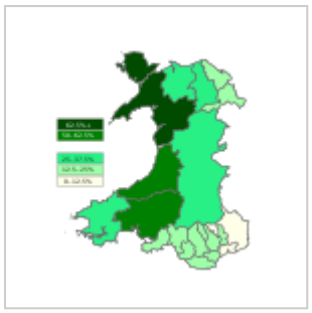

2001

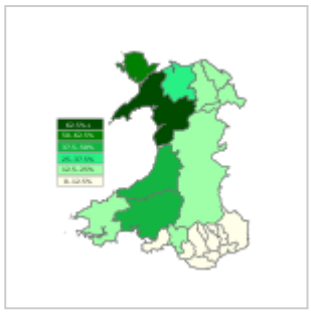

2011

Utegnüü da "https://lmo.wikipedia.org/w/index.php?title=Lengua_galesa&oldid=967026"

Quela pagina chì l'è stada mudifegada l'ültima völta del 27 Mrz 2018, a 13:07.

El test l'è dispunibil suta licenza Creative Commons Atribüzion-Divid a l'istessa manera; pölvess ch'i ghe sien anca di alter cundizión. Varda i cundizión d'usagg per i detali.